

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XII. ÉVFOLYAM

Alapította

1930

1. SZÁM

RAVASZ LÁSZLÓ

JANUÁR

TARTALOM:

Az Ige tükrében. A képmutatás kísértése. (I. L.)

Igehirdetés-Kultúr. sz. Újabb homiletikai problémák. (Dávid Gyula).

Külmisszió. Miért nincs magyar hittérítő odakinn? (Horváth Jenő).

Tudomány és Világnézet. A lét és élet problémája a teológiában. (T. S.)

A zsinat jelentősége egyházunkban. (Nagy Géza).

Irodalom. Norden Henrik: A varázsló unokaöccse. (I.) Mezey M.:

A damaskusi fény. (I.) Dr. Mezey M.: A református isten-

tisztelet. (I.) László D.: Az erd. ref. egyh. története. (I.)

Vasárnapi Iskola. Állandó melléklet.

UNIVERSITÄT BUDAPEST
in CLUJ.
No. 110 19.31
EXEMPLAR LEGAL

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik:

július és aug. kivételével
minden hónapban.

Felelős szerkesztő:

Dr. IMRE LAJOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 250 Lei

Egyes szám ára . . . . . 25 Lei

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

Lapunk ez év első napjával tizenkettedik évfolyamába lép, s erre az új évfolyamra ismét felhívjuk lelkész- és tanár- s tanító testvéreink szives figyelmét. Bár lapunk első sorban a theologia tudományos és gyakorlati művelésével foglalkozik, minden olyan munkára vonatkozólag hallatni akarja szavát, mely egyházunk jelen helyzetében az Isten igéjének hirdetésével a lekipásztori és nevelői munkakörben összefügg. Határozottan képviseli, mint eddig is azt az álláspontot, hogy e válságos időkben Isten akaratát kell egyházunknak megkeresnie és kutatnia és minden munkájában ahhoz igazodnia és Isten akaratát kiméretlenül, saját igényei ábrándjai és tervei meglagadásával is betölteni.

Az új, most meginduló évfolyamban ezt a gondolatot akarja lapunk szolgálni. Különleges feladatának látja, hogy a zsinatnak segítségére legyen azon kérdések megtárgyalásával, melyekkel annak foglalkoznia kell. Több gondot óhajtunk fordítani és több helyet szentelni a nevelői munka kérdéseinek, megvilágítva azokat az evangélium szempontjai alatt. Új rovat gyanánt fogják olvasóink megtalálni lapunkban a Külmiszió rovatát, melynek ügyét szintén szolgálni akarjuk.

Lapunk előfizetési ára az eddigi marad,
egy évre 250 lei,
félére 125 lei,

a múlt évben hirdetett kedvezményünket, hogy a ref. felekezeti tanítóknak lapunkat félárón küldjük most is fenntartjuk.
Kolozsvár, 1930. január.

A SZERKESZTŐK ÉS KIADÓK.

Élő könyvek 10. sz.

A bibliaköri vezérfonal második évi anyaga:

Az Úr csodásan működik

52 bibliáorai anyag.
Bibliakörök, összejüveletek, igehirdetés számára.

Ára 16 lei.

MAKKAI SÁNDOR

A mi útunk

elmélekedések, beszédek, előadások, temetési beszédek, cikkek.

Ára 200 lei.

Kapható az »Ifjú Erdély« iratterjesztésében

Élő könyvek 11. szám.

Itt az Isten köztünk

Útmutatás a Biblia naponkénti olvasásához naptárral, az 1930. évre. — A múlt évi útmutató 750 példányban fogyott el.

Ára 28 Lei.

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RAVASZ LÁSZLÓ.

Szerkesztik és kiadják :

Dr. IMRE LAJOS.

Dr. TAVASZY SÁNDOR.

XII. ÉVFOLYAM.

247253

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TARTALOMJEGYZÉK.

Az Ige tükrében:

I. L. A képmutatás kísértése — — — — —	1
Járosi Andor fordítása: A váltság — — — — —	37
Horváth Jenő: A megvetett királyság — — — — —	69
Kuyper—Csűrös J.: Az én ruháimon — — — — —	113
Dávid Gyula: A Lélek és bűnbánat — — — — —	161
Horváth Jenő: Zsidók, sóhajos „keresztyének“, szívek Krisztus nélkül — — — — —	201
O. L. Hűség a kevesen — — — — —	275
Toró Gyula: Az a győzedelem — — — — —	313

Igehirdetés — Kultusz:

Dávid Gyula: Újabb homiletikai problémák — — — — —	4
Járai Márton: A szekták istentisztelete — — — — —	41
Kálvin—Rábold G.: A tanítványok választása — — — — —	116

Vallásos nevelés:

I. L.: A Heidelbergi káté egy régi magyarázata — — — — —	45
László Dezső: Egyházunk ifjúsági problémája — — — — —	86
I. L.: Az egyház társadalmi helyzete — — — — —	124
Dr. Mezey Mihály: A vallástanítás és az új vallástani könyvek — — — — —	165
I. L.: Tanterv, tananyag, tankönyv — — — — —	170
Borbáth D.: A vallástanító, mint igehirdető — — — — —	316

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gyülekezeti munka.

Illyés Géza: Az egyházi fegyelemről — — — — —	78
Mester J.: A lelkipásztor élete — — — — —	325

Tudomány és Világnézet.

T. S.: A lét és élet problémája a theológiában — — — — —	16
Zólyomi Jenő: Hogyan készüljek lelkipásztori pályámra — — — — —	91
T. S.: Az enyedi tud. theol. konferencia — — — — —	134
T. S.: A kijelentés és a tudományos megismerés — — — — —	205
Kiss Béla ford.: Adolph v. Harnack — — — — —	277

Irodalom.

Norden Henrik: A varázsló unokaöccse (I.) — — — — —	29
Mezey M.: A damaskusi fény (I.) — — — — —	29
Dr. Mezey M.: A ref. istentisztelet (I.) — — — — —	30
László D.: Az erd. ref. egyh. tört. (I.) — — — — —	31
Josdrák E. H.: A szolgálat értelme (I. L.) — — — — —	52
Ády L.: A székelyföldvári ref. egyh. közs. tört. — — — — —	101
Vincze Elek: Mi láttuk az Ő dicsőségét (I. L.) — — — — —	144
Vincze Elek: Az apostolok (I. L.) — — — — —	144
Adorján Gábor: Kereszt (I. L.) — — — — —	145
Csekme F.: Képek a parochiáról (I. L.) — — — — —	145
Dr. Traugott Mann: Reife u. Reinheit (I. L.) — — — — —	146
Bruhns O.: Der Kampf um die Kinderseelen (I. L.) — — — — —	147
Imre L.: A sáfarkodó egyház (Horváth I.) — — — — —	187

Vásárhelyi János: Jobban tiéd Uram! (Járosi A.)	— —	257
Dr. Nagy Géza: Kálvinista jellemképek (G. L.)	— — —	303
Dr. Imre Lajos: Az ifjúság válsága (László Dezső)	— —	304
Biró László: Jézus én bizodalmam. (Járosi A.)	— — —	334
Márk M.: Nekem az élet Krisztus. (Járosi A.)	— — —	336

Folyóiratok szemléje.

The Record of the United Free Church of Scotland (Horváth J.)	— — — — —	54, 188,	337
Evangelische Jugendführung (I.)	— — — — —		60
Hajnal. (Horváth J.)	— — — — —	104,	306
Monatsblätter f. d. ev. R. U. (I.)	— — — — —		149
Revue d'Histoire et du Philosophie Religieuse (Dávid György)	— — — — —		259

Megbeszélések.

Biró M.: Létesítsünk vidéki szakkönyvtárakat	— — —	100
---	-------	------------

Külmisszió.

Horváth Jenő: Miért nincs magyar hittérítő odakünn?	—	12
Horváth Jenő: Skót reformátusok a mandzsuri miszsióban	— — — — —	184
Szentek György: A misszió a „kell“ és a „van“ perspektívájában	— — — — —	225
Babos S.: A külmisszió és a regáti misszió	— — — — —	231

Egyházi Szemle.

T. S.: A marosvásárhelyi nagyhét	— — — — —	240
I. L. A jugoszláviai kultusztörvény	— — — — —	243
I. A skót egyház kont. biz. 1929. évi jelentése	— — — — —	246
I. L.: A Presb. Világszöv. kontinentális konferenciája	—	247
I. L.: A Heidelbergi és Westminsteri Káté Barátai Szöv.	—	254
A theol fakultás tanári karának véleményes javaslata az I. Tc. tervzetére	— — — — —	281
I. L.: Az I. Tc. tervzet kritikája egyházi sajtónkban	—	296
Egyházi fegyelmi Szabályzat	— — — — —	301

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

Nyugtázások	— — — — —	61, 194, 265, 342
--------------------	-----------	--------------------------

Vasárnapi Iskola.

Allandó melléklet vezetők számára	33, 65, 109, 153, 197, 267, 309, 343,
--	--

AZ IGE TÜKRÉBEN.

A képmutatás kísértése.

Ésa. 58:1—3.

A próféta olyan népet rajzol, amelyről nem lehet mondani, hogy vakmerően és gonoszúl megtagadta volna az Urat. Sőt, sok olyan tulajdonság van benne, ami a többiben nincs s amivel, hite szerint, méltán dicsekedhetik. „Keresi“ az Urat, „tudni kívánja“ útjait, „kéri“ Istentől az igazság ítéleteit és „kivánja“ Isten elközelgését. Ez igazán elég szép egy néptől s felületes szemek előtt úgy látszik, hogy ez a nép csakugyan tudja, mi a kötelessége Isten iránt. Ha magunkra, a mi népünkre és egyházunkra gondolunk, úgy látjuk, hogy ez a kép teljesen ráillik. Szoktunk „megújulásról“ beszélni az egyházunkban, annak munkáiban, és néha büszkén szoktuk emlegetni, hogy olyan új lehetőségek nyíltak meg, amikre 10—20 évvel ezelőtt senki sem gondolt. Özönével vannak az alkalmak, melyek e megújulásról beszélnek, Nőszövetség, ifjúsági munka, vasárnapi iskolák, iratterjesztés, stb. stb. Ki mondhatja azt, hogy mi nem „keressük“ az Urat, amikor tudunk beszélni nagy „érdeklődésről“ az evangélium iránt, az egyház munkái iránt, mikor Isten utai tudásának a vágyát nagy összejövetelek, hatalmas erejű konferenciák, előadások, gyülekezések ébresztgetik és elégítik ki. Közismert szólammá vált, hogy Isten országa eljövetelét várjuk, hogy annak beteljesedését építjük, már mindenki ismeri azt a gondolatot, hogy Isten országa elközelgésével hogy szűnik meg minden nehézség és akadály.

És mégis, Isten ezeket a jeleket nem látja olyan örvendetéseknak, mint mi. Sőt az igében annak a népnek, mely ugyanazokat a jeleket mutatta az Ő igéje iránt érdeklődésnek, világosan rámutat, hogy ez kétszínűség és álszenteskedés. Nem azt jelenti ez, hogy a nép készakarva vezette volna földre Istent, hogy tudatosan és szándékosan akarta megtéveszteni az Urat, vagy másokat. A képmutatásnak az a durva formája, melyet a farizeusoknál látunk, távol lehet valakitől és mégis eshet az álszenteskedésnek abba a kísértésébe, amelyről az ige szól. Az a nép azt hitte, hogy komolyan szolgál Istennek, a maga gondolatai szerint őszintén kereste őt és tudakolta az Ő útját. S mégis egy esodálatos dolgot tapasztalt, mely miatt

panaszosan szól Istenhez: „miért böjtölünk és Te nem nézed, gyötörjük lelkünket és Te nem tudod?“ Nem merülhet-e fel ez a kérdés előttünk is? Miért van, hogy Isten nem néz áldozatainkra, hogy hatalmas erőfeszítéseink, munkáink nagy lendülete, tanácskozásaink útkeresése, országa építésére fordított nagy vállalkozásaink felől sokszor azt kell látnunk, hogy mintha Isten nem tudna róluk?

Nem szabad ezt a kérdést kicsinyelnünk, nem is szabad elutasítanunk magunktól, mint csinált kifogást, mesterkélten ellenkezést. Isten ígéje nem mondja, hogy ezek a munkák nem helyesek, nem mondja, hogy akik „keresik“ Őt, „tudni akarják“ útait, kérik Istentől az igazság ítéleteit helytelen, bűnös dolgot cselekeznek. Csak egyre figyelmeztet, arra, hogy *valami hiányzik* ebből a kérésből, aminek nem szabadna hiányoznia. A *bűnbánat* hiányzik. Az a keresés, Isten országának várása, az azért való munka megszokottá, hétköznapivá lett az emberek előtt. Ismerik az istentiszteleti szertartásokat, nagy odaadással és áldozatosággal járnak el annak szokásaiban és megtartásában, de nem tudják, hogy bűnösök és nem attól akarnak szabadulni.

Nincsen egyház és gyülekezet, amely számára ez ne lenne komoly kérdés. Belemerülhet annyira azokba a munkákba, melyekkel Istennek akar szolgálni és áldozni, hogy elfelejti, hogy „Isten előtt kedves áldozatok: a töredelmes lélek, a töredelmes és bűnbánó szívet, óh Isten, nem veded te meg.“ Munkái kiterjedtsége, nagyarányúsága, fényes sikerei, még fényesebb ígéretei saját áldozatainak sokasága és elfoglaltságának nagysága, az evangélium hirdetésére felhasznált eszközei és alkalmi, elfelejtetik vele ezt az áldozatot, az egyetlen áldozatot, melyet Isten kedvel. Nincsen lélek, különösen munkálkodó, pásztorságra hivatott lélek, mely ne állana közel e kísértéshez. Minél jobban keresi Istent, minél inkább kívánja tudni útait, annál jobban. Az a keresés, az az óhajtozás, mellyel Isten országa felé fordul, milyen könnyen lehet öncél, milyen könnyen tekinthető olyan cselekedetnek, mellyel az ő ker. élete már készen van, vagy lehet egy magahitető érzelmi állapot: én keresem Istent. Milyen könnyen lehet a lelkipásztor élete és munkája ilyen módon akadályos annak, hogy megtalálja Istent és az Ő dicsőségére szolgáljon.

Mert Istent megtalálni, útait tudni, igazságának ítéleteit ismerni, csak a *bűnbánat* által lehet. Nem a magunk terveiben elmerülve, szép gondolatainkat megvalósítva, nem áldozatokkal és munkássággal, nem eredményekkel és sikerrel: csak a szent és örökkévaló Isten előtti alázatos meghajlással és bűnbeismeréssel.

Ezért nekünk kiáltanunk kell Isten népének a maga bűneit és hirdetni Jákób házának vétkeit. Meg kell mutatni és nyilvánosságra kell hozni a bűn hatalmát, mely ott pusztít gyermekeinkben, ott uralkodik ifjúságunkban, ott dül népünkben, — saját magunkban, hogy ne az segítsen rajtunk, amit *mi* teszünk, a mi nyomorult erőfeszítésünk, ne az elért „sikerek“ feletti duzzadó önérzetünk, hanem az segítsen rajtunk, amit *Isten tesz* értünk, a mi nyomorultságunk, tehetetlenségünk. Amíg ilyenek vagyunk s ilyeneknek tudjuk magunkat, addig van remény a szabadulásra. I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IGEHIRDETÉS—KULTUSZ.

Újabb homiletikai problémák.

A „Theologische Rundschau“ c. folyóirat ezévi 2. számában Faber német teológus vizsgálódás tárgyává teszi azokat az újabb homiletikai problémákat, melyek az egyházi praxisban előállott új szükségletekkel, másrészt a legújabb teológia tendenciájával állanak összefüggésben. A gyakorlati szükség: az egyháziatlanság; az újabb teológia: a predikáció végső feltételének és alapjának ráeszmélésére kényszerítő barthi, jobban mondva, dialektikai teológia. E két hatalmas tényező áll a mai homiletikai kutatások kiinduló pontjánál.

I.

Hilbert (Wider die Herrschaft der Kultpredigt, Leipzig 1924) az ő iratában két kérdésre keres feleletet: 1. melyek az igehirdetés megfigyelhető hiányai és 2. hogyan győzhetők le azok.

1. Az igehirdetés főhiánya Hilbert felfogása szerint abban van, hogy a mai predikáció kultuszpredikációvá lett, ami alatt a predikációnak a mise liturgiájával összeolvadt, történetileg Lutherrel előállott formáját érti. A predikáció az egész liturgia főhelyéről aláhanyatlott a kultusz egyik alkotó részévé. Mi ennek a kultuszpredikációnak elvi ismertető jele? Ellentétben a bibliaórával és missziói beszéddel ünnepélyes kényelmesség jellemzi, sajátos voltát a predikáció és liturgia organikus összekapcsolása által nyeri meg. Ennek a predikációnak a nyelvezete ünnepélyes, kenetteljes, felépítésében remekmű, tartalmilag az ünnep alkalmi jelentősége határozza meg. Hilbert a kulturpredikáció e tiszta formáján kívül még

„Theologische Rundschau“ Herausgegeben v. R. Bultmann u. Hans v. Soden. 1. Jahrgang 8°. Verlag v. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck Tübingen). Ára 1 évre 15 Márka. Megjelenik 2 havonként. A „Th. R.“ 1897-ben jelent meg először Bousset és Heitmüller szerkesztésében. 1917-ben a háború viszonyok miatt megszünt, most Bultmann és Soden szerkesztésében újból megindult. Célkitűzése: a teológia és egyház, a tudományos munka és gyakorlati hivatal közötti szakadékot áthidalni. Összefogó képet akar nyújtani a különböző teológiai tudományterületeken történt előhaladásról, fejlődésről, a kutatások eredményéről, azáltal, hogy az egyes kérdésekre vonatkozó irodalomból az értékeseket, kritikai vizsgálódás alá vetve, egységes szempont alatt csoportosítja és tárgyalja.

egy keverék formát is ismer, mely a mai gyülekezeti istentiszteletben a prédikáció átlagos típusává lett, s melynek ismertetője, az ünnepi beszédnek a lelkigondozói prédikációval, az ünnepélyesnek a missziói és pedagógiai elemekkel való összekapcsolása. A kultuszprédikációval teremtett helyzetnek főhibája abban van, hogy túlköveteléssel lép a lelkész elé adottságát és munkaerejét tekintve. Ez a kultuszprédikáció akár tiszta, akár keverék formájában a teremtő erőnek, a személyes bizonyágnak olyan szörnyű követelésével lép föl, aminek csak az apostolok vagy próféták tudnának megfelelni. És mivel e beszédnek renekműnek is kell lennie, rendkívüli teljesítőképességet kíván a lelkésztől. Az átlagos lelkész teljesítőképessége csődöt mond, amikor évről-évre, hétről-hétre lényegében ugyanazoknak az embereknek prédikálni kell. Ez a hiány a gyülekezet megkárosításához fog vezetni. A gyülekezet igényét ezáltal nem lehet kielégíteni. Evangelizációval és népmisszióval lehet segíteni a helyzetet. Még a gyülekezetnek élő tagjai sem elégítették ki a kultuszprédikációval, sem a Biblia mélyebb megértéséhez nem jutnak és előáll az a szomorú helyzet, hogy elidegenednek a templomtól, s mindazonáltal jól érzik magukat a különböző bibliakörökben. Az imádság és ének is elveszítik igazi lényegüket a kultuszprédikáció uralma alatt, egyszerűen elhomiletizáltak és az egyház abba a végzetes helyzetbe kerül, hogy a magateremtette helyzet miatt nem tudja az igét hirdetni.

2. Van-e pozitív megoldása ennek a krízisnek, melybe az egyház a kultuszprédikáció által jutott? Hilbert a szabadulást egvedül a mostani istentiszteleti forma széttörésében látja. Schreiner is („Geist u. Gestalt“ 1926) ugyanazon a véleményen van, amikor vallja, hogy az igehirdetést meg kell szabadítani ünnepélyes kényelmességéből. Mindkettőjüknek meggyőződése, hogy az evangélium hirdetése a fontos, de nem a kultuszprédikáció formájában. Hilbert reformjavaslatának kettős iránya van: követeli az urvacsoaraosztás önállósítását, azaz a prédikációs istentisztelet kereteiből való felszabadítását és követeli az igés istentisztelet kettős formájának kiképzését: az ünnepi istentiszteletnek, azaz a kultuszprédikáció szűkebb értelemben véve és az egyszerű prédikációs istentiszteletnek (lelki gondozói, akaratra ható prédikáció formájában, s utóbbinak kialakítását a rendes vasárnapi istentisztelet típusává. Míg az előbbi csak az ünneplő gyülekezet érzésének kifejezése lenne, tehát nem problematizál, nem polemizál, nem tanít, nem térít, addig az utóbbi lehetne a jelen égő vallásos és erkölesi kérdéseikhez, döntés elé állítaná a hallgatókat s földatáképen magyarázná a Bibliát. Hilbert

reformtörekvése tehát odairányul, hogy az istentisztelet e két formájának megteremtése által a lelkész túlterheléséből származó hiányokat megszüntesse, azáltal, hogy a lelkészt mentesíti az igehirdetésnek más formákban való gyakorlásától és kultuszon kívüli feladataitól, mint az egyes lélek gondozása, ifjúsággondozás, bibliaóra, előadások tartása (apologetika és evangelizáció).

3. Hilbert reformjavaslatának gyakorlati jelentősége abban van, hogy oly éles megfigyeléssel mutatott a nagyvárosi egyházi és különösen az istentiszteleti élet tagadhatatlan hiányaira. Fel kell adnia az egyháznak tradicionális merevségét és meg kell teremteni a lehetőséget az igehirdetés számára minél több formában és egy új istentiszteleti forma megalkotásában és bevezetésében. Azonban nem a Hilbert reformjavaslata értelmében. A lelkész helyzetének lényeges megkönnyebbülését várni nem lehet és különösen nagy városokban akármilyen istentiszteleti forma bevezetésével mindig kérdése marad az egyháznak a lelkész túlterhelése és a hiány pótlása. Más oldalról tekintve a javaslatot, könnyen vezethet ahhoz a veszedelemhez, hogy a vasárnapi istentiszteletből az ünnepi istentisztelet mellett csak egy másodrangú istentisztelet lesz, mely a formák elhanyagolása által úgy az érett, mint kevésbé érett gyülekezeti tagokra nézve elveszíti istentisztelet jellegét, s a prédikáció pusztá intöbeszéddé süllyed alá. Viszont a lelkészre nézve is jelenthet veszedelmet, annak tudata, hogy vannak erőt meghaladó és kevesebb erőt igénybe vevő istentiszteletek. A mi erőnket úgy is felülmúlia minden istentisztelet követelménye. Az istentisztelet kettős formáját megalkotni nem lehet, mivel lényegében mindenütt az Isten igéjének hirdetéséről van szó.

II.

Különös élességgel és tisztasággal tárgyalja a prédikáció elvi kérdéseit Fezer. (Das Wort Gottes u. die Predigt. Stuttgart 1925.) Ő is a válságból indul ki, amibe napjainkban úgy a gyakorlati igehirdetés, mint a homiletikai teoria jutott. A megoldást nem gyakorlati szabályozásban és új istentiszteleti rend megalkotásában látja, mint Hilbert, hanem a prédikáció új felfogásában, amint az a dialektikai theologia elvi felfogásából származik.

1. Fezer a pedagógiai, missziói-lelkigondozói, másrészt a művészi-előadó prédikáció felfogás szembehelyezéséből indul ki. Szerinte egyik felfogás sem helyes. Hibájuk és fogyatkozásuk antropocentrikus alapbeállításukban van és ez a veszedelem oly nagy, hogy bármilyen methodikai javítgatá-

sok ellenére is, az ilyen beszéd elégtelen. Miben áll a pedagógiai prédikációfelfogás antropocentrikus beállítása? Először abban, hogy az evangélium, pap és gyülekezet, mint a prédikáció három lényeges vonatkozási nagyságának kifejtésénél (Niebergall) a gyülekezetet az ő vallás-erkölcsi tökéletlenségében mint a másik két nagyság teleologikus vonatkozási pontját szemléli. Fezer az Isten igéjét tartja a teleologikus vonatkozási pontnak. A pedagógiai prédikáció-felfogásban Fezer szerint még van egy ismertetőjele az antropocentrikus beállításnak, abban, hogy a prédikáció feladatának meghatározásaiba ilyen szavak kerültek bele, mint „érték“, „megbecsülés“ (Niebergallnál). Kettős veszedelem jár az „érték“ fogalom alkalmazásával: először az, hogy az érték és cél fogalom szétválaszthatatlan összefüggésénél Isten céllá degradálódik, megsérül Isten fensége és a másik az, hogy az „érték“ fogalom bevezetésével azonnal jelentkezik a relativizmus veszedelme. Mivel az érték mértéke az értékelő alanyban van, ennél fogva Istennek csak annyi érvénye lehet a prédikációban, amennyire az ember számára értékes. Ezzel elveszíti Isten abszolutságát és az evangéliumnak is csak annyiban van értéke, amennyiben a gyülekezet vallás-erkölcsi tökéletességének célját szolgálja. Relativvá válik ezáltal az evangélium is. Faber szerint Fezer azért vádolhatja Niebergallt antropocentrizmussal, mert nincs tisztában az antr. fogalmával.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Miben látja Fezer a mai prédikálási mód válságából a szabadulást? A theocentrikus prédikációban, ami Schleiermacher óta hiányzott. S miben áll ez a theocentrikus prédikáció felfogás és milyen sajátos momentumai vannak szemben a másikkal? „A prédikáció egy embernek fáradozása szabad beszéd által odahatni, hogy az Írás szavában közösségét ajándékozó Isten, közösen más emberek által alkotott körben, a Szentlélek által jelenvalóvá legyen.“ Faber Fezernek ezt a fogalmazását kiábrándítónak, határozatlannak, félreértésre alkalmat adónak mondja, mely alapjában nem jelent előre tett lépést a prédikáció-felfogásban. Hiábavaló próbálkozásnak látszik valóban emberi beszéd által Isten jelenlétét biztosítani. Azonban Fezer nem téveszti szem elől, hogy ez a Szentlélek által történik, tehát a cselekvő alany nem az ember és az ember beszéde, hanem maga Isten. Fezernél világosan kitűnik, hogy a főcél a prédikációban Isten igéjének hirdetése. A Fezernél található mellékmeghatározásokból az is kitűnik, hogy miképpen lesz jelenvalóvá Isten. Isten a hitben lesz jelenvalóvá, tehát a prédikáció feladata a gyülekezet segítése a hitbizonyosság elnyerésére, hogy valóban megértsék a hall-

gatók, hogy Isten szól hozzájuk az emberi szó által. Egyik feladtból foly aztán a másik feladat, mind mélyebb hitismeretre vezetni a hallgatókat, hogy egyre teljesebben megismerjék Isten dicsőségét, hatalmát, irgalmát, bölcsességét (Filemon V. 6.). Mivel azonban a hit nem egy nyugvó állapot és szemlélődés, azért a prédikációnak még további feladata a hallgatókat a hitben való engedelmességre segíteni, hogy akaratukat Isten akaratának alárendeljék és igéjét valóban hallják. Barth épen ezt hangoztatja különös nyomatékkal: (Dogm. I. S. 56.) „Aki Istenről beszél másokhoz, az követelőleg lép eléjük. Nem elégedhetik meg azzal, hogy beszélhet és érdeklődéssel hallgatják. A hitengedelmességnek specifikus, sajátos figyelmét, háláját és készségét követeli. Isten elé állítja az embereket, igénybe veszi Isten szolgálatára, lelküket megnyerni és megszabadítani, egzisztenciájukat lefoglalni Isten országának.“ A fáradozás tehát, hogy a prédikáció által más embereket az élő Isten elé állítsunk, azonos azzal a törekvéssel, hogy más embereket megismerésükre és akaratukra való ráhatással közös hithez, Krisztus megismeréséhez, az evangélium megértéséhez, Isten igéjének helyes meghallásához vezessünk.

3. Hasonlítsuk össze a theocentrikus prédikáció teóriát Hilbert reformmozgalmával.

1. Mindketten elutasítják az eddigi prédikálási módot. Fezer elvi okokból: a prédikáció theocentrikus helyett antropocentrikus volt. Hilbert gyakorlati okból: az eddigi prédikáció túl sokat követelt a paptól és nem elégítette ki a gyülekezet igényét. Egyek abban, hogy az eddigi prédikáció elhibázott volt. 2. Nemesak kritikát mondanak, hanem programot is adnak. Fezer a prédikációt az antropocentrikus síkból a theocentrikus síkba akarja helyezni. Hilbert a megoldást a liturgia eddigi merev formáinak szétfőrésében és a többoldalú igehirdetési forma megteremtésében látja. 3. Fezer elutasítja a prédikációnak úgy a pedagógiai, mint művészi-szónoki formáját azzal, hogy a jövő prédikációja a theocentrikus prédikáció. Hilbert megállapítja, hogy az eddigi prédikáció a különböző elemeket összekeverte és elég ha egymástól elválva önálló prédikáció típusá alakulnak át. 4. Mindkettő istentiszteleti reformot akar. Fezer a prédikáció reformjától várja az istentiszteleti rend megújulását. Hilbert szerint az új istentiszteleti rend hozza magával a prédikáció megújulását. Olyan istentiszteleti formát kíván adni, hol hatékonyabb a prédikáció. S végül a végső különbség az kettőjük között, hogy az elvi kifejtésben míg Fezer kerüli a gyülekezetet, Hilbert egyenesen a gyülekezet bajaiból, szükségleteiből in-

dul ki. Fezer azt kérdezi: mit jelent prédikálni? Hilbert: hogyan lehet a mai viszonyok között hatékonyan prédikálni?

III.

Említettük, hogy a prédikáció feladata Isten igéjének hirdetése. E pontnál *K. Barthot* kell megemlíteni, aki e tételt különös nyomatékkal hangoztatja és fejti ki Dogmatikájában az egész kérdés-komplexumot. Minél radikálisabban nézi a célt, annál inkább problémává lesz az igehirdetés: mennyiben, milyen feltételek alatt, milyen értelemben mondhatja az ember, hogy a prédikáció Isten igéjének hirdetése?

1. A theologiai gondolkozás mai szituációjában két felelet van e kérdésre, hogy mennyiben lehet az ember szava Isten szava: az empirisztikus individualizmus és a mechanisztikus objektivizmus felelete. Előbbi módon Niebergall keresi a probléma megoldását. Hangsúlyozza, hogy a hallgatóságból kell kiindulni és így feltenni a kérdést: „mikor éli át a hallgató az emberi szóban Isten szavát?” Azt a feleletet adja, hogy akkor, ha a hallgatónak az őt személyesen és különösen érdeklő dolgokra és eseményekre vallásos reakciója van. Az ilyen pszichológiai körülírásnak elégtelensége, szemléleti módjának hiánya abban van, hogy összetörik ott, hol kezdődnie kellene. Épen ennyire elégtelen a mechanisztikus objektivizmus felelete, mely a bibliára utal mint Isten igéjére és azt a következtetést vonja le ebből, hogy a prédikáció bibliai alapon annyi, mint Igéjének hirdetése. Ezt a theologiai objektivizmust, mely Isten igéjét meghatározott helyhez kapcsolva birtokolja, ma legtöbb oldalról elutasítják. Elutasítja *Gogarten*, amikor azt mondja, hogy a prédikációban megjelenő Isten ige kérdését nem lehet elintézni azzal, ha azt mondjuk, hogy a Biblia ezt meg azt mondja és ez az Isten igéje. Ez a mechanisztikus objektivizmus azt jelenti, hogy mi rendelkezünk az ige felett, ezzel Isten felett, továbbá megszünteti a kijelentés valóságát. Barth is minduntalan hangsúlyozza, hogy a mi prédikációnk még akkor is, ha homilia formájában a legszorosabban kapcsolódik a Bibliához, mégis csak emberi szó, az emberi szónak minden fogyatkozásával és hibájával, tévedéseivel és korlátoltságával.

2. Mennyiben lehet hát a prédikáció emberi szava Isten szavává? Barth szerint a prédikáció sohasem lehet direkte az Isten szava. Az emberi és isteni szó egymásba olvadása valamilyen magiko-mechanisztikus módon, az kizárt dolog. A katolikus „misztikus folyamat” felfogás helyett Isten szuverénítésének teljes elismerését követeli a prédikációban. Isten szava sohasem kerül ajkunkra, az mindig Isten tulajdon

szava és az is marad. Ezért a prédikáció Barthnál kudarcra ítélt merénylet, emberi lehetetlenség.

De mégis mennyiben beszélhetünk arról, hogy a mi emberi szavunk Isten szavává lehet? Mindenesetre csak akkor, ha maga Isten beszél, ha a prédikáció „ma végbemenő isteni megszólítás“ (Dogmatika 421), ha a keresztyén prédikációban valóban Istenről beszélnek, akkor Isten beszélt magáról. A siker valóban az emberi sikertelenségben rejtőző, az emberi sikertelenséget szuverénül felhasználó isteni siker. (Dogm. 412.); ha Isten a mi szavunk mellett vall, ha Ő beszél, amiközben mi beszélünk, akkor a dicsőség, erő és bölcsesség, mint mindenütt ahol ő beszél, az övé és nem a mienk“ (Dogm. 417). Ninesen úgy, hogyha beszélünk, Istennek is beszélnie kell, még ha oly hatásosan beszélünk is. Isten szuverénitását és szabadságát, az Isten és ember közötti áthidalhatatlan határt meg kell őrizni. Hogy érthető hát, hogy ő beszél, ha mi beszélünk? Barth itt a tradicionális megoldást adja: „a Szentlélek kegyelme által, mi fölött mi nem rendelkezünk“ (Dogm. 418). A mi prédikációkat tehát annyiban veszik Isten igéjének, ha Isten az Ő Szentlelkével úgy a hallgatót mint a prédikálót betölti.

Vajjon e gondolatfolyamatból nem az következik-é, hogy ha a prédikáció feladata Isten igéjének hirdetése, akkor a prédikátor, ha csak nem próféta vagy apostól, a lehetetlenség előtt találja magát? Faui, Schreiner, Gogarten, Niebergall, Barth, Lempp, mind tudnak erről a nehézségről, ami akkor áll elő, ha a prédikátor feladatát az írástudóságra korlátozzák. De a nehézségnek vége szakad, ahol megismerik, hogy amit a prédikátortól várnak, az nem emberi adottságból és felkészültségből, hanem a kegyelem ajándékából származik. Schreiner mondja, hogy „az igehirdetés csak imádkozó igehirdetés lehet“ és a Barth véleménye is ugyanaz. „Az ajkunkra jövő szavak emberi szavak. Isten nem igéjében tárgy és nem is abban lesz azzá. Ő önmaga az. Ez a kijelentésnek a Szentháromságnak, az ige testté lételének, a Szentlélek kitöltésének csodája, hogy ő épen úgy közli magát, mint Alany, aki az is marad.“ (Dogm. 64.)

3. Van-é és ha igen milyen jelentősége van az emberi szónak az ige meghallására? Barth erre a kérdésre határozott pozitív feletet ad, miközben kiemeli, hogy Isten az ő tettét, a mienktől nem akarja szétválasztani, ő általunk akar beszélni. Nekünk minden lehető el kell követni. Ha Isten a prédikációban ember által akar beszélni és ha nekünk minden lehető meg kell tenni, felmerül az a kérdés: „hogyan kell beszélnem, hogy általam Isten beszélhessen?“ vagy „hogya

tudok úgy beszélni, hogy ne engem, hanem Istent hallják beszélni?” (Dogm. 426.) Barth azt feleli, hogy ha mindent megtettünk, amivel tartozunk, még akkor is haszontalan szolgálunk, aki pedig ebből azt következteti, hogy épen úgy lehet lusta szolgál, azzal azt bizonyítaná be, hogy nem tudja, hogy mit beszél. Meg kell mindent tenni, ami az emberi szó által megtehető, hogy szabad teret teremtsünk Isten beszédének, emberi beszédünket úgy kell alakítani, hogy ennek a szándéknak megfeleljen. (Dogm. 419.) Zeugnis, Medium, Reflector, Transparent, Kristallklar geschliffenes Gefäß-nek mondja Barth az igehirdetőt. Természetesen ezekkel a formulázásokkal csak formális meghatározásokat adott, de a problema megoldását ahhoz a végső ponthoz juttatta, melynél tovább az ember nem mehet. Végeredményében titok, hogy miképpen lehetünk verbi Dei ministri és meg kell elégedni tudni azt, hogy Isten arra akar használni, hogy emberek emberileg kapják igéjét. (Dogm. 38.)

Dávid Gyula.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Miért nincs magyar hittérítő odakinn?

Szavunk sincs rá, megszokott, kifejező. Ahogy leírtam „hittérítő”, szinte bántott a szó hidegsége, idegensége. A nem magyar eredetű „misszionárius” hamarabb jó tollamra, mondanom se kell, miért. De felesleges a szó súlyát mérlegelni — a súlytalan, szomorú valót enélkül is ismerjük mindnyájan: *a magyar református egyháznak nincs hittérítője a pogányok közt*. Pár szórványos mozdulásnál, *Kunst Irén* sok nehézséggel küzdődő, megmagyazart kínai munkájánál, *Molnár Mária* Mánus-szigeti, éppen csak elkezdett működésénél többet alig hozhatunk fel az egyetemes magyar reformátusság melegségére. Csak melegség ez is, mert nem a ref. egyház, hanem idegen (német) missziói társaság küldte ki őket, s mert hiszen a világ legnagyobb² református egyházától ennyinél már az emberek is több külmissziói munkát vártak el, hát még Isten.

E néhány sor nem akar sem számonkérés, sem számadás színében tűnni fel; mindössze megkérdi: miért nincs magyar hittérítő odakinn? Mintha csak azt kérdené: miért nincs lelkész-szövetség? vagy református kórház?

Miért nincs? — Hiányzik.

Dehát — tényleg hiányzik?

Mert úgy látszik, mintha nagyon kevés embert zavarna nálunk... Nem hogy részt kérne belőle, vagy imádkozna érte, vagy legalább pár fillérrel támogatná, de egy egész életet leél sok-sok református hívünk, anélkül, hogy tudná, egyszer is hallaná, hogy a világ kétharmada még nem ismeri az igaz Istent. A „mindentudó” ujság sose beszél róla, egyházi lapjaink elvétele, néplapjaink még így se, külmissziói újságról meg nem gondoskodott még az egyház. Az egyetlen magyar református külmisszió

¹ Kettejük közül még M. M. mondható inkább a miénknek, de ő is német kiképzést nyert s német misszionáriusokkal van együtt a mult őszt óta, a liebenzelli misszió egyik állomásán, az ausztráliai Mánus és Pitilu szigeteken.

² Az amerikai reformátusokat nem számítva (az ő egyházuk nem régi történelmi egyház olyan értelemben, mint a miénk s magában foglal angolt, magyart, németet, hollandot stb.), még a holland reformátusok vetekednek lélekszámban a mieinkkel, de gyülekezetük a két külön ref. egyházban együttvéve (2062) sem teszi ki az összes magyar ref. gyülekezetek számát (2142). Az adatok a ref. egyházak világkonferenciájáról, Cardiff, 1925.)

sziói folyóirat, a „Hajnal” sem egyházi, hanem a *Magyar Missziói Szövetségé*; (hozzánk csak elvétele jut el s otthon is egyre küzd a létért). Nemhogy missziói intézetünk, munkamezőnk, hittérítőnk lenne, de egyetemes érdeklődésünk s általánosnak mondható vágyunk sincs reá. Némelyek évszámra ki sem ejtik a külmiszió szót. Pedig csak a ref. egyháznak 29.188 hittérítője van (The Cristian, 1925.); s még mennyi volt négy évszázadon át! És egy se magyar! Vajjon Isten egyet se küldött? Akit küldött, miért nem ment? S ha Ő küldte, az egyház mért nem küldte? Krisztus Urunk parancsa világosan állt előttünk is a magyar Bibliában: „Elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket!” (Máté 28:19). Naponként, hogy tudtunk úgy imádkozni az Úr szavaival „jőjjön el a Te országod”, hogy annyira végtelenen elfeledkeztünk másik szaváról: „de előbb hirdettetnie kell az evangéliumnak minden pogányok közt.” (Márk 13:10.)

Miért nincs hát mégsem magyar református hittérítő a Pál apostol útján?

Vegyük most sorra a szinte magától adódó feleleteket.

1. Legkézenfekvőbb az az 'ellenvetés, hogy *itthon is van s volt elég munka Isten országáért a magyar ref. egyház számára*: a reformáció nagy munkája után az ellenreformáció, az antitrinitarizmus s még a saját sorainkban is a sok hitetlenség, ál-keresztynység elleni, évszázadokat betöltő küzdelem. Nem volt erőfőlöslegünk, nem jutott a gondunkból a nagyvilágnak is, annyira lekötött a saját nyomoruságunk, itthoni szolgálatunk.

De vajjon nem végeztük volna-e ezt is jobban el, ha — egészen keresztyéni módomban — a saját terheink fölé fölveztük volna a pogány testvéreink terhét is? Tisztító igehirdetésünkbe csak még tisztább levegőt hozott volna a missziónáriusaink velünk való imaközössége, üzenete, itthoni beszámolója. Az evangélizálás nem kopott volna ki, a missziói szellemet nem kellene külföldről behozni, hogy az egyház vérkeringése megelevenedjék, s maga az a tudat, hogy közülünk is van valaki, aki egész életét odaszentelte a pogányok térítésére, mennyi katekizálásnál jobban nevelte volna ref. hűveinket! A külmisziói munka közvetve itthon is munkált volna, nem erővesztést, de éppen nyereséget jelentett volna.

A missziótól való távolmaradásunk első oka hát nem annyira az itthoni munkákban, mint abban rejlik, hogy egyházunk tagjaiban s egészében önzően magának akart élni s ezért megkönnyítette feladatát, megszűkítette Isten országát és megsegregényítette saját magát. „Engedetlen volt a mennyei látás iránt.”

2. *A magyarság évezredek nemzeti küzdelme* is lehet egy bizonyos ideig és mértékig mentség. De vád azonnal, mihelyt miatta a vallásunk nemzetmentő, „magyar” vallás lesz, melyben a ma-

gyar a fontos, nem a vallás. A nemzeti zászlót sohase lett volna szabad a templomra kitűzni. A nemzeti lét fontossága mindent háttérbe szorított, a hitet is; innen van, hogy a történelmünk nem ismer lelki ébredést, csak nemzetit.

Am Isten országánál fontosabb semmi nem lehet: minden földi országnál előbbvaló az. A nemzeti küzdelem hátráltathatja az Úrért való munkát, de igazi akadályja nem lehet, azt el nem odázhhatja.

3. Akad, aki arra hivatkozik. — igen tiszteletreméltó, de mérőben földi számítás alapján. — hogy *a mi egyházunk anyagiakban szegény* s mindig is szegényebb volt annál, hogysem akkora áldozatot hozhatna, vagy hozhatott volna idegen népekért. Könnyű az angolnak, hollandnak! De aki maga is koldus, hogy tartson el mászt?

Itt egyrészt tagadnunk kell a szegénységet, ami angollal, hollandussal szemben kétségtelen ugyan, de a szükségben levő pogányokhoz képest búsás gazdagság; másrészt el kell ismernünk azt, de nem anyagiakban, hanem áldozatkészségben (ami viszont ott szunnyadhatott a lelkekben, csak alkalom nem volt, ami életrekeltse) s még mélyebbre menve: hitben. Sok csudálatos dolgot műveltek már szegény emberek, Isten országában pedig sohase e világ gazdagai vitézkedtek. Nem szükséges, hogy „a tanítvány feljebbvaló legyen mesterénél”. A világon az első misszionárius, Pál, bujdosó takács volt.

4. Kétségtelen, hogy *az alkalom sem állott olyan kínálkozóan előttünk*, mint a tengerpartos nyugati országok számára. Am ahogy az őshaza szerelme Körösi Csoma Sándorban s a pénz szerelme millió meg millió kivándorló magyarban le tudta győzni az alkalmatlanságot s tudott teremteni lehetőséget a messzi idegenbe való eljutásra — az Ige, ha igazán él bennünk, még sokkal bizonyosabban utat tör, vonatot indít, hajót épít előttünk, hogy szolgálhasson, Krisztus szerelmétől szorongatva, a lélek.

Az alkalmatlanságnál is nagyobb hiány azonban, hogy a *szolgálat* kiesett egyházunkból. Még a szónak is olyan idegen, szokatlan hangzása van, akárcsak a hittérítőnek. Uralkodó egyház akart lenni a mienk is: versenyre kelt sokszor a katolicizmussal a méltóságért, de nem ama mennyeiéért, nem „az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhívása jutalmáért”. (Fil. 3:14.)

Az alkalom hiánya végeredményben sem lehet döntő fontosságú a keresztyén-életben. Nemcsak azért, mert meg van írva, hogy „áron is megvegyétek”, hanem főképpen azért, mert pusztán az alkalmából sohase született még külmiszió.

5. A legkomolyabb enyhítő ellenvetés még az lehet, hogy más *bizalott ránk*, mint távoli pogány népek gondja.

Dehát ezt a mást elvégeztük-e?

S mi ez a más?

Lehet, hogy ez a más nem a távoli Afrika vagy India gondja, de lehet, hogy nem is más: külmiszió itt a szomszédunkban; az összes balkáni államokban vannak mohamedánok, közel négymillió pogány (Hajnal, 1929. Március). Ki fogja őket „igazhitükből” az igaz Istenhez elvezetni? Kire vannak bízva, ha nem a Szentirást legtöbbet forgató, az Úr kegyelmét legtöbbször tapasztalt reformátusokra, a Balkánhoz legközelebb eső Kelet világosságául rendelt magyar református egyházra?!

S mit tettünk értük?

*

Mint elkövetett bűneink terhe, nehezedik ránk minden szó s mégis vállalnunk kell, mert az Ige szava.

És az Ige, erre a kérdésre „miért nincs református magyar hittérítő odakinn?” ítélettel felel. Ítélettel a magyar református egyháznak, hogy önmagára nézett csupán s, ezzel egyrészt elkerítette Isten országát, másrészt levágta a szárnyát övéinek, akik kiélték izzó lelkesedésüket egyházmegyei és kerületi harcokban, vagy világitottak véka alatt — ha még egész ország is volt ez a véka. — viaskodva a maguk dicsőségét vagy a maguk dicsősége ellen. *Cde Olyan Gittán az Isten dicsőségéért.* ^[uj]

És ítélet minden reformátusra, hogy máig sincs külmiszióink, pedig az Úr félelmére olyan áldott anya tanított, mint a református egyház, a megtisztított, a bibliás.³

Horváth Jenő.

³ A külmisziói munka kérdésében való tájékozódásra melegen ajánlható a *Hajnal* c. magyar misziói folyóirat, mely megrendelhető a Magyar Ev. Ker. Misziói Szövetségtől (Budapest, IX. Üllői-út 9., II. 4.), előfizetési ára egy évre 1.50 pengő (45 lei). Megjelenik havonta 16 oldalon.

Szerk.

TUDOMÁNY ÉS VILÁGNÉZET.

A lét és élet problémája a theológiában.

Évmegegyítő beszéd a kolozsvári theologiai Fakultás 1929. szeptember hó 29.-én tartott évmegegyítő ünnepélyén.

Tartotta: *Dr. Tavaszy Sándor* igazgató-professor.

1. Még az emlékezetemen ül annak a júliusvégi estének borongó hangulata, amely beárnyékolta lelkemet, amikor egymásután láttam kialudni intézetünk lakószobáinak lámpáit s amikor egymásután szállott ki ifjúságunk Alma Materünk karjai közül s ráborult az üresség, az elnéptelenedés nagy hallgató csödjére Fakultásunk barna falaira. S ime, ma az új életkezdés, az élet-megmozdulás tavaszi örömei szállanak fel a lelkünk mélyéről s megreszket a lelkünk az új elhatározások, az új feladatok, az új látások boldog reménységétől. Lehetetlen, hogy az elmuló és mindent elnyelő *idő*, a szakadatlanul változó *lét* és az újból meghatározott *élet* ritmikus árja meg ne ragadja a lelkünket s eme ünnepélyes fordulóponton, az új évkezdés első órájában ne érezzük a kényszerítést, amely arra hajt, hogy öntudatunk elé állítsuk azt a nagy kérdést: *Mit jelent a theológia a lét és élet problémájának megoldásában?*

A tudományos filozófiai reflektálás évezredek óta meg nem szünő energiával csügg a lét és élet problémájának a megoldásán s ezer meg ezer színű sugárként tűnik fel szemünk előtt az a sok felvétel, gondolat, elmélet és konstrukció, amelyek az intellektus erejével akarják megragadni azt a valóigaz és igaz-való szálát, amelyen elindulva, a lét- és élet-egész lényegét formailag tömörítve kifejezhetik. Hányszor és hányszor lemosolyogták és leszólták az élet vásárterén kupeckedők, a szellemi tusák nagy küzdelmeit nem-ismerő sarlatánok ezeket a nagy komoly, áldozatos, életerőket őrlő, idegéletet pusztító gondolati harcokat, elmélet-alkotó küzdelmeket, amelyek, ha nem is oldották meg a lét és élet problémáját, de utakat, vagy legalább is ösvényeket törtek ama örvénylő mélységek felé. A filozófiai gondolkodás ama alázatossága előtt, amely fogva mindig kész volt újból kezdeni a küzdelmet s ama bátorsága előtt, amelynél fogva új és új lendülettel kísérelte meg a megoldhatatlant megoldani s soha sem engedte át magát a dogmatikus megrökönyödésnek, a legnagyobb tisztelettel és megbecsüléssel kell megállanunk.

A filozófiai gondolkodás ma új életkedvvel és új életlendülettel fordult a metafizika örök rejtelmes világa felé s ma, amikor minden szívet elemi erővel ragad meg a lét bizonytalanságának és az élet esetlegességének kérdése, ismét kész izmos intellektusának átfogó erejével és sas-szemeinek tisztalátásával szolgálni, tusakodni, harcolni és gondolkodni. Miniket theologusokat pedig különös örömmel kell eltöltsön az a tény, hogy ma a mai, hogy ne mondjam, a modern filozófiai gondolkodás olyan vágányon halad, amely a theologia és filozófia szomszédsági viszonyát közvetlenebbé, bensősége-szebbé és mélyebbé teszi. A mai filozófia a lét és élet problémáját a kanti értelemben vett praktikus ész körében kívánja megoldani. A mai filozófiát immáron nem a spekulatív dialektika, hanem az élet dialektikája vezérli. Az életet nem az elvont és vonatkozás nélküli „tiszta lét“ kategóriája, hanem az „idő“ kategóriája alatt kívánja vizsgálni és megoldani. Korunk egyik legeredetibb gondolkozójának: *M. Heidegger*-nek ajkán elhangzott az a különös jelszó: „Dasein ist Sorge.“ A tiszta lét helyébe az „existenciális“ lét; „a gondban“ tusakodó életlét lépett, amelynek elementáris tulajdonsága a „történetiség“. Lehetetlen fel nem ismernünk a nagy dán próféta-filozófusnak: *Kierkegaard*-nak az egész európai szellemet meghatározó, mélyen keresztyéni hangját és áhitatát, amint döbbenetes erővel, nagyon hidegen és józanul kimondja, hogy a hűnbánatban van a való igaz és igazán való megismerés, a lét és élet problémájának a megoldása, vagy mondjuk a végtelenbevesző folytonos megoldása. Hadd őrizze meg a filozófiai gondolkodás az exakt fogalmi és logikailag biztosan elhatárolt sajátos útját, hadd őrizze meg értelmi józanságát és entuziazmustól-ment tiszta racionálitását, de sohase mondjon le problémái és megoldásai folytonos revíziójáról, mert akkor a szomszédsági jóviszony nemcsak bensőséges, de gazdagon termékenyítő lesz úgy a theológiára, mint a filozófiára, annál inkább, minél kevésbé akar úgy az egyik, mint a másik termékenyítőleg hatni s minél inkább az marad és az lesz, ami t. i. „filo“ és „sofia“ s „theos“ és „logos“.

2. A lét és élet problémáját a theologia két uton kísérte meg megoldani. Vagy az emberi lét problématikájából indulva ki vagy az ember és Isten *együttlétének* problematikájából. Vagy az isten-nélküli puszta emberi létből, vagy az istenben-való emberi létből. Amaz mindig történelmi mentálitásból, emez pedig evangéliumi-keresztyén mentalitásból fakadt. Kétségtelen, hogy a valódi megismerése a létnek és életnek csak akkor lehetséges, ha nem általában a lét és nem általában az élet megismerésére, hanem az *existenciális* lét

és élet, és pedig az existenciális emberi lét megismerésére törekszünk. Existenciálissá azonban az emberi lét csak Istenben válik, mert csak Istenben egészül ki azzá, ami s csak Istenben nyeri meg értelmét és jelentését s Istenen kívül csak torzó, azaz amiképpen a mondat összefüggéséből kiszakított állítmány pusztá szóvá, vagy amiképpen a nap-rendszer összefüggéséből kiszakított csillag pusztá üstökössé válik, épenúgy az ember is megszűnik embernek, azaz Isten akarata összefüggésében élő létezőnek lenni s lesz önmagát megsemmisítő üstökössé.

Az Istenen kivülvő pusztá emberi lét, összefüggéséből kiszakadván, egészen természetesen jut illúziók és beképzeltések hálójába s teszi fel fejére az ömígazság, minden igazságot elhomályosító, beárnyékoló koronáját. Az önmaga pusztá létében lévő ember önmagát emészti meg, pusztítja el, mert nem képes önmagának a létezés feltételét megadni. A beképzeltések és illúziók által átszótt lét nem lét, mert épen a beképzeltések és illúziók által kiszakadt a valóság létezés-adó nagy összefüggéséből. A beképzeltések és illúziók által megtagadja és elveti az ember azt a valóságos jelentést, amelyben van a lét s önmaga ad önmagának jelentést, amely fonákká teszi, tehát valóságos lététől fosztja meg. A lét, nagy összefüggésben lévő létté, tehát existenciális létté csak ott lesz, ahol az ember képessé válik a beképzeltések levetkőzésére és az önmagát csaló illúziók szétépésére. Ez a hely pedig, emberi oldaláról nézve, a *bűnbánatnak*, isteni oldaláról nézve, az *ítéletnek* a helye. *Az ítélet alatt, a bűnbánat és a fájdalom között jelenik meg az ember összetört, eltorzult és elnyomorodott mivoltában, az ő igazi, existenciális létében.*

Az existenciális lét első feltétele tehát az ítélet. Az ítélet nem lehet emberi, nem lehet kollektív közösségektől eredő sem, mert beképzeltéseket és illúziókat megsemmisítő ereje nincs semmiféle emberi ítéletnek, hanem csak Istentől eredő lehet, mert egyedül Isten szava bír azzal az átható erővel, amely elől nem képes kitérni az ömígazságában felöltöztetett ember s amely, mint az emészto tűz a szalmát, úgy lobbant lángra minden cicomát, minden sallangot s minden az emberre ráaggatott s a valóságos léttől idegen surrogátumot.

Egyedül az Istentől jövő ítélet által lép ki az ember önmaga beképzelt Énjéből s adja fel *az esztetikai neutralitást* (Kierkegaard) s jut el a döntésre, amelyet nem ömaga visz véghez, hanem amelyet Isten visz véghez. A döntésben fogadja az ember a lovaggáütést, amely az embert az örökkévalóság számára nemesíti s juttatja el az embert az igazi „ex-

sistere“-re, azaz a valóságba való tevékeny kilépésre.

Az ítélet után a *bűnbánat* az a másik feltétel, amely által az ember az existenciális létre eljut. A bűnbánat nem egy pszichológiai állapot, nem egy depressziós hangulat, hanem az Isten szava igazságának a valóságos jelenléte és az emberrel való élő kontaktusából eredő új élet, mélyebb élet, a Lélek által minősülő élet. A bűnbánat nem az élvezetben kimerült ember kesernyés hangulata, hanem az Isten Törvényét felmutató és zengő Lélek valóságos jelenlétéből fakadó önértékelés. A bűnbánat széttépi a látszatra törekvő emberi akaratot s megaláz s egyben felemel, felemel és megaláz, hogy ebben és ezáltal a ritmus által existenciális létre segítsen.

Ime! az emberi lét csak az Isten létében valóságos lét, mert csak Isten által emeltetik a valóságos lét szintjére. Az ember előtt az a feladat áll, hogy önmagát, pusztá egyes létében legyőzze és túlhaladja. *Ez a legyőzés és önmagán való túlhaladás a lét-probléma existenciális megoldása.*

3. És az élet-probléma megoldása is csak az ítélő és bűnbánatra vezető Isten által oldható meg s rajta kívül nincs megoldás. Az élet a minősült lét. Az élet az Isten személyes megszólítása által meghatározott lét. A lét életté a folytonos döntésben válik, amelynek eszközlője az élő Ister. Az Istenben való életen kívül nincs élet, mert egyedül Isten által való! meg az a gondolat, amely az emberben testet oltott s amelyet az ember Isten nélkül még csak meg sem ismerhet, nemhogy megvalósíthatna. Öntudatosá igazán az élet csak azáltal válhatik, aki gondolja az életet, akinek gondolata az egyéni létformában testet öltött. A dolog nem úgy áll, mint-ha Isten az emberbe helyezett volna egy gondolatot s most már az emberre nézve nem lenne más hátra, mint kiélni ezt a gondolatot, hanem a dolog úgy áll, hogy ezt a gondolatot megismerni is, alakítani is csak Isten tudja s az ember csak annyiban, amennyiben Istenben és Isten által él. Ezért mélyen igaz keresztyén axioma az a paradoxon, hogy *az emberi élet alanya nem az ember, hanem Isten.*

4. A lét és élet problémájának a megoldása tehát nem egy theoretikus elme-munka, hanem az egész ember egész élet-munkája. Ez az intézet és az itt hirdetett theologiai tudomány az emberi szellem nem egyik, vagy másik funkciójára támaszt igényt, hanem az egész emberre, amint van, testestől-lelkestől. A theologianak tehát kell a szíved épen úgy, mint az elméd, kell az értelmed épen úgy, mint a hited, kell az öntudatod épen úgy, mint az akaratod, kell az erkölcsi tisztaságod épen úgy, mint a tudományos arravalóságod, kell

a lelked épen úgy, mint a tested. A theologia nem vész el a spirituális szemléletekben, de nem is szikkad ki az apróceprező műfogásokban, nem veti meg a reális létforma prózai elágazásait, de nem is teszi főbenjáró üggyé, mert azért folytat hódító hadjáratot, hogy egész embereket adjon az Isten, egész, teljes dicsősége kizárólagos szolgálatára, hogy a Lelket urrá lenni segítse a vezérlete alatt álló lelkek felett a lét problema egyetlen lehetséges megoldására.

5. Hivlak Titeket ifjú barátaim a belső küzdelmek és viaskodások színterére. Itt más küzdelmek és más harcok várnak reátok. Itt nem egy ismereti anyag emléztetésére várunk Titeket, hanem az együttes viaskodásokban, a belső harcokban való szolidaritásra. Amint megnyertétek a „theologus“ nevet, ezt az egész világon legdicsőségesebb és legkitüntetőbb nevet, tudjátok meg azt is, hogy a legsúlyosabb elkötelezést és ha elmélyült komolysággal hordozzátok ezt a nevet, mondom azt is, hogy a legnehezebb sorsot vettétek magatokra ebben a világban. Minél inkább theologusok lesztek, minél odaadóbban valósítjátok meg az ebben a névben foglalt elkötelezést, t. i. ha valóban „Isten önmagáról szóló beszédének bizonyúságtévői“ lesztek, mert ezt jelenti a „theologus“ név, annál inkább éreznetek kell, annál inkább éreztetni fogják veletek, hogy idegenek vagytok ebben a világban, annál kevesebb megértésben lesz részetek, sőt annál inkább megnő az ellenséges indulat nyomatokban, mert Isten Igéje merőben más, mint az emberek beszéde, Isten akarata merőben más, mint az emberek akarata, mert Isten merőben más, mint az ember s az Ő országa, mint ez a világ. Így válik számotokra az élet és lét problema súlyosabbá, nehezebbé, de így válik annak Istenben való folytonos megoldása áldottabbá és győzelmesebb erejűvé. Kérlek tehát Titeket Testvéreim, hogy ne féljetek a belső harcoktól, a kételyek viharától, mert aki vihart támaszt, az a viharban is jelen van.

Ennek az új tanévnek első órájában Tanári Karunk nevében szívünk szeretetének melegével üdvözöljük a Főtiszteletű Püspök Urat, mint intézetünk főfelügyelőjét s kérjük, hogy gondoskodó szeretetével őrködjék ebben az évben is Alma Mater-ünk apró és nagy gondjai felett, hálás szeretettel üdvözöljük a Méltóságos Elöljáróságot, mint intézetünk közvetlen főhatóságát s kérjük, hogy a régi kipróbált hűséggel álljon mellettünk s kormányozza intézetünket, s üdvözöllek Titeket régi és új tanítványokat s kérek Titeket, hogy Istennek bennetek elhelyezett kegyelmét alázatos és engedelmes lélekkel gazdagítsátok Isten dicsőségére. Ezzel az 1929—30-ik tanévet megnyitom!

T. S.

A zsinat jelentősége egyházunkban.

Alig van még egyház, amelyik élénkebben érdeklődnék az egyetemes egyházi élet megnyilvánulásai iránt, mint a miénk. Ennek okai a következők: *Az első* az, hogy a mi konfeszzióink hangsúlyozza legerőteljesebben a szentírás szabályozó voltát s mivel az új szövetségben az „egyház“ szó úgy az egész keresztyénség, mint az egyes gyülekezet megjelölésére szolgál, a biblia egyedüli tekintélyét valló református ember úgy a saját gyülekezete, mint az egyetemes egyház tagjának is érzi magát. Ez az álláspont sokaknál manapság a legtriviálisabb módon nyilatkozik meg, midőn tájékozatlanságuk mellett is hivatva érzik magukat az egész egyház külső és belső dolgai felett kritikát gyakorolni. De ez a tünet is a mi egyháztagjaink univerzális érdeklődésére vall, és csak helyes irányítás, nevelés kell, hogy ezt a hajlamot, mint nyugati testvéreinknél, egészséges irányban tovább fejlesszük. *A második ok* a kálvinizmus alap jellemvonása, mely szerint a keresztyén élet nemcsak a hitben és ujjászületésben, hanem ezen alapvető tapasztalatok végső következményeinek energikus levonásában is áll. A keresztyénség közösségi megnyilvánulásai (kultusz, kormányzás, fegyelem, erk. élet) ép olyan szerves részei a hitéletnek, mint a fának külső kérge, vagy levele annak gyökere mellett. S ha egyesek, többek közt magam is, pld. az adminisztráció másodrendűségét hangsúlyozzák a hitélet mellett, ez tisztán abból az érdekből történik, hogy a külső élet-megnyilvánulás, a gyökér szerepét betöltő hitélet nélkül értéktelen.

A zsinatnak végül azért is meg van nálunk a nagy jelentősége, mert ez az egyházkormányzati szerv tölti be azt a feladatot, amelyet az Ef. 4 r. 12 v. így fejez ki: *a szenteknek egytestbe való kötötetése, ... az Úr testének építése.*

Kálvin pedig az angersi egyházhoz írt levelében a következőkép: „que tous les siens soient recuilles en un corps sous le chef.“ Az Ő egyháza üldözött volta mellett is ki kellett hogy védje az ellenreformáció koncentrikus támadását s ezt csak úgy tehette, ha az Úr testének szétszórt tagjait „egy Fő alatt“ egyesíti. Ezt a feladatát fényesen meg is oldotta. Ahova a genfi reformáció behatolt, ott mindenütt a rend, a szervezetség vaspáncéljába öltözött a protestántizmus s amíg a lutheránus egyházak ennek hiányában sokhelyt elsorvadtak, megsemmisültek (Bajorország, Ausztria, Felsőmagyarország), addig mi győztesen állottuk ki a rekatholizálás rohamát. Ezért intézik egyházunk ellenségei támadásukat az egyes gyülekezetek mellett mindig a mi *egyetemes* gyüleseink ellen. 1638-

ban I. Károly a skót reformátusok ellenállását a glasgowi zsinat feloszlatásával akarja megghiusítani, a francia abszolút uralkodók miatt 1659 óta 1872-ig csak titokban tarthatnak ottani testvéreink zsinatokat, a magyarországi protestántizmus megtörési kísérletének pedig szintén legfontosabb eseménye az egyházkerületi közgyűlések erőszakos feloszlatása.

Ezek a tények mutatják, hogy nálunk a zsinattartás nemcsak reprezentáció, hanem *fontos bibliai és dogmatikai alapelveken nyugvó életszükséglet*. Annál hívebben megőrizzük egyházszervezőnk nagy intencióit és annál ellenállóbbá tesszük egyházunkat a külső támadások ellen, minél szorosabban kapcsolódunk össze egy testté és ennek az egyesülésnek minden vonalon hű kifejezést adunk. Érezte és tudta ezt a református egyház úgy külföldön, mint hazánkban s ezért mindig zsinatot tartanak, valahányszor ezt a szükség parancsolja. A luth. egyházak szervezése megtörténik egy-egy fejedelmi tanácsban, tartományi, vagy országgyűlésen, nálunk azonban minden nemzeti egyház önállóan, sokszor a kormányhatalom akarata ellenére, üldöztetés közt, vagy éppen száműzetésben szervezkedik. S érzi és tudja ez az egyház azt is, hogy nevét csak akkor érdemli meg, ha benne, ép mint a világban és az üdv országában *rend* uralkodik. Klasszikusan fejezi ezt ki az 1567-iki debreczeni zsinat Nagyobb Cikkeinek I. szakasza: „*valamint Isten a maga szabad akaratából meghatározott törvényének rendje, intézkedése és javallása nélkül semmit sem téveszen, hanem mindenekelőlt előre elhatározott tanácsából, előtudatából és előrendeléséből cselekszik, igazgat, kormányoz: úgy az egyház és bármely emberi társulat sem nélkülözheti a törvényes, tartozott és jogos rendet. Azért mi a rendet mennyei természetünk és társaságunk fenntartására szükségnek tartjuk.*“ Téves felfogása tehát az a kálvinizmusnak, amely benne szélsőséges autonómiát és individualizmust lát. A mi atyáink előtt is, ép mint a római egyházban, eminens érdek, az egyház egységének megőrzése hitben, tanításban, kultuszban, fegyelemben stb. Kálvin ezért nem kárhoztatja a zsinatokat, sőt azokat az Inst. IV. k. 9 f. szerint szükségesnek tartja: valahányszor — írja — valamely zsinat határozatára hivatkoznak, azt szeretném ha... azt, amiről szó van, a *Szent Írás zsinórmértékéhez mérnék* stb. Ebből világos, hogy Kálvin szerint a legfőbb szabályozó hatalom a Szent Írás és a zsinaté csak ebből származtatott. Így megoldhatjuk azt a pár év előtt felvetődött kérdést is, hogy egyházi gyűléseink ill. azoknak végzése a Szent Lélek ihletése alatt állanak-e. Amennyiben a biblia szelleme, vagy utasításai szerint tanácskoznak, határoznak, csak annyiban a Lélek letétemé-

nyesei. De abszolút tekintélye e végzéseknél, mint az Irásnak, nincs. Hiszen még konfesszióink is a biblia tétéleivel védik igazságaikat s készek engedni az Úrban az abból helyesebben tanítóknak.

A régi református zsinatok, ép mint Erdély történelmében a lármafák vagy az őrtüzek azt jelentették, hogy az egyházban baj van, annak egysége ellen külső, vagy belső támadás készül. És atyáink nem késlekedtek ilyenkor a veszedelmet az egész egyház színe előtt feltárni s annak orvoslását keresni.

1566 május 19-én Méliusz kibékül Marosvásárhelyen Dávid Ferencékkel, de mivel ezek az egyezséget nem tartják meg, már a következő év február 24-én összehívja ellenük a debreczeni zsinatot. 1610-ben elkészítik Hollandiában Arminius tanítványai remonstranciájukat a praedestináció ellen s már 1618-ban összeül a dortrehti zsinat, tanításuknak megcáfolására. Nálunk 1646 februárban Tolnai Dali Jánost felfüggesztik presbytáriánussága miatt s már ugyanez év június 10-én a szatmárnémeti zsinat maga elé idézi őt és ki mondja felette az ítéletet. Hasonló gyorsasággal cáfolják meg a svájci egyházak az 1675-i badeni zsinaton a Formula Consensusban a francia szabadelvű theológiát és nálunk 1673-ban Radnóton a cocejánizmust. Az ilyen sürgős okok mellett természetesen szerepelnek egyéb indokai is a zsinattartásnak. Károlyi Gáspár pld. a göncei zsinatra azért hívja össze papjait, hogy a helyes tanításban való egyetértést megújítsák, az eretnekeknek ellenálljanak, a lekipásztorok erkölcsét kijavítsák, végül, hogy hazánk külső szerencsétlenségének enyhüléséért imádkozzanak. Amint aztán az életviszonyok kedvezőbbek lesznek, háttérbe szorulnak az aktuális bajok és a zsinat, mint az egyház legfőbb érdekeinek védője, kezdi megtalálni a maga rendes útját, munkakörét. A hitvallási alap leszögezése mellett foglalkozik a liturgiával, vallásoktatással, fegyelmezéssel, egyházkormányzással stb. De ilyen alakban is megvan a maga óriási jelentősége egyházunkban a fentt írt elvnl fogva.

A zsinat a 16-ik század utolsó évtizedeiben foglalja el a maga állandó helyét az egyházi életben. Előbb csak püspök választásoknál, fontosabb történelmi események alkalmával, később évenként gyűlnek össze az atyák, akik ekkor még mind a papi rendhez tartoznak. Határozatait csodálatos egyértelműséggel rendszeren pár nap alatt hozza. Ennek oka az, hogy egy-egy kiváló papi személyiség (püspök) már előre előkészíti az előterjesztendő kánonokat. Mélius után Veresmarti Illés a hercegszöllösi, Gönczi K. György a nagyvárad.

Tasnádi R. Mihály, a marosvásárhelyi, Geleji K. István, a szatmárnémeti kánonok megalkotásával szereztek magoknak örök nevet. Ők voltak abban az időben az előkészítő bizottság, akik öntudatos hitükkel, kiváló gyakorlati érzékükkel meghatározták a zsinat útján koruk egyházi életét. A fejlődés forduló pontját kétség kívül a Geleji kánonok képezik. Ez után *összefüggő* egyházi törvényhozást a bodrogkereszturi kevésbé fontos zsinattól eltekintve egész az 1791-i budai zsinatig nem találunk. A nemzeti zsinat helyét elfoglalják az egyházkerületi zsinatok. Ezekben él és lüktet, nálunk egész 1881-ig az egyetemes egyházi élet. Itt toldozzák-foldozzák a Geleji kánonokat, ennek szellemében ítélik el a haerézisbe eső tanítókat, mint pld. az 1734-iki küküllővári zsinaton Nádudvari Sámuel enyedi papot és az 1742-iki dévai zsinaton Huszti András kolozsvári jogtanárt, itt hoznak újabb fegyelmi, közigazgatási és liturgiális törvényeket, itt bíraskodnak házassági ügyekben és vizsgáztatják, felszentelik az ifjú papokat. Legöregebb papjaink még most is csillogó szemmel emlegetik azt a boldog időt, mikor a zsinati atyák, mint egykor Izrael fiai, Szilágysomlyótól Kézdivásárhelyig valamelyik nagyobb eklézsiában leveles színek alatt sátoroztak, tanácskoztak s a papi vizsga után megnyitották a „procedens“ ifjaknak a „közlegelőt“, ahol a bőségesen terített asztal kárpótolta őket a vizsgával járó izgalmakért. *A zsinat tehát nálunk egész 1872-ig még mindig egy eleven, minden évben előforduló egyházi esemény, ahol összeforrtak a szétszórt tagok egy testté.*

És ezt a jellegét megőrizte a *külföldi református egyházakban* mind a mai napig. A skót, holland, francia és svájci egyházakban még ma is *egy állandó, évenként visszatérő esemény* a zsinat. Igaz, hogy Hollandiában és Svájcban az egyházmegyei illetve kántoni gyűléseken dőlnek el a legfontosabb kérdések, a francia zsinat hatalmát pedig a liberálisok uniója nem akarja elismerni, de mégis ezek az egyházak híven ápolják a Kálvin örökségét.: hogy összegyűjtsék és összetartsák a Krisztus tagjait egy Fő alatt. Nálunk, sajnos ez a törekvés az utóbbi évek alatt háttérbe szorult. Miután a budai zsinat 25—28 kánonai a zsinattartást 10 évenként írják elő, általános gyakorlat lett ennek a fontos egyházi gyűlésnek ilyen nagy időközökben való összehívása. Sőt legutóbb még ezt a 10 évet sem tartják be. Az 1891-i zsinatot még az első után 10 évre összehívták, de a következőt már csak 13 év múlva, 1904-ben. A legutóbbit pedig (1917-ben a háború miatt nem volt érdemleges tárgyalás) már 24 évvel később, 1928 május 8-án. A zsinattartásnak ez a halogatása a magyar

református egyháznál feltűnő. Hiszen amint multunk és a külföldi egyházak példája mutatja, a *zsinat nálunk mindig bátor szembenézés volt az ellenünk tornyosuló veszedelmekkel, egy nagy belső leszámolás önmagunkkal, és egy állandó összetartó erő a sokfelé húzó gyülekezetek, pártok, hívek számára.* A mi egyházkerületünk a múlt évben hívta össze a királyhágó mellékiekkel együtt első zsinatát. Ebben megelőzték őt az S. H. S. királyság magyar reformátusai, akik már 1922-ben egy nagy egyházmegyévé és a csehszlovákiai magyar reformátusok, akik 1923-ban egy egyetemes egyházzá tömörültek és létrehozták az ottani 3 egyházkerületet. A mi zsinatunk késedelmének magyarázata az, hogy két heterogén fejlődésű egyházkerület egyesítéséről, sőt egyiknek éveken át függőben lévő elismertéséről is volt szó. De azért *periculum in mora!* Igaz, hogy egyházkerületünk az ő évenkénti ker. gyűlésein mindig pótolta a legsürgösebb hiányokat és számos fontos szabályrendeletet alkotott, de másfelől igen nehéz és életbevágó kérdések, amik csak a zsinaton intézhetők el, megoldatlanul maradtak. S különösen a testvér, még mindig a kezdet nehézségeivel küzdő királyhágómelléki kerület az, amelyik leginkább érzi ennek a késedelemnek hátrányait.

A zsinat életének egyik kóros tünete az, hogy benne az újabb időkben az egyház belső életét (hitvallás, liturgia, egyh. fegyelem) érintő kérdésekben *átterbé szorulóknak* vagy teljesen elmaradnak a külső életet szabályozó egyházalkotmány mellett. Ezt a tényt már Vásárhelyi J. testvérünk is megállapította tordai előadásában. Itt csak arra mutatok rá, hogy az első tárgyak elmaradása egy igen szomorú eredményt hozott létre: *a zsinati ülések végnélküli elnyújtását és sokszor terméketlenségét.*

Méliusznak elég volt 3 nap, hogy Debreczenben, 1567-ben két terjedelmes hitvallást és egy törvénykönyvet letárgyal-tasson. A dortrehti atyák m. ö. hat hónapig ülészttek s ez alatt a katekhézis, bibliafordítás, praedestináció, egyházalkotmány stb. felett hoztak világraszóló végzéseket. A szatmárnémeti zsinat öt nap alatt végez a puritanizmussal és megállapítja azt, ami abból helyes s ami elvetendő. Az újabb zsinatok *éppen öntudatlanságuk miatt* belebonyolódnak apró jogi kérdések tisztázásába és ezeket sem oldják meg kielégítően. Tagjaik sokszor nincsenek tisztában egyházunk hitelveivel, történetével s ezért a tk. cél helyett mellékvágányokra terelik a tárgyalást. Így lesznek újabb zsinatjaink tengeri kigyói az erdélyi különleges egyházszervezet, vagy a lelkeszválasztás, amik minden érdekességüknél fogva sem ér-

demlik meg a reájuk fodított sok idöt és erőfesztiést. Erdélyi zsinatunknak szép feladata lesz ezen a téren is helyreállítani egyházunk *régibb* történetével a kontinuitást. Munkáját nagyban megkönnyíti az, hogy ker. gyűléseink már a legkényesebb kérdéseket vagy szabályozták, vagy legalább tárgyalás alá vették. Továbbá az, hogy magyarországi testvéreink legutóbbi zsinatjukon bátran neki vágtak a legnehezebb kérdések tisztázásának és így zsinatunk pld. a liturgia, egyházfegyelem, lelkészválasztás, belmisszió stb. ügyekben már az általuk is kitaposott utakon baladhat. Ez annál kívánatosabb, mert ott is igen sokan (l. Debr. Prot. Lap 1929 jun. 8. sz.) várják, hogy ha külsőleg nem is, de legalább új törvényeinkben visszaálljon köztünk a régi egység.

A bizottsági előmunkálatokat nem ismerem és így a zsinat törvényjavasolataihoz nem tudok hozzá szólni. Ez még korai is volna. Csak egy pár vázlatos megjegyzést teszek a zsinat jelenlegi teendőire vonatkozólag.

Tisztázandó elsősorban, amint már sokan hangoztatták s ami nélkül öntudatos törvényhozás el sem képzelhető egyházunk *hitvallási alapja*. Ez nem csak belső, hanem külső szükség is. A regátban minket még most is egy kategóriába soroznak az adventistákkal, baptistákkal stb. Róm. kath. testvéreink mindegyre kétségbe vonják, hogy vannak-e nekünk érvényes dogmáink. A szektákkal és különböző modern szellemű mozgalmakkal szemben egyházunk álláspontja, amint ezt Révész I. tette „Öntudatos hit” című füzetében, sürgősen tisztázandó. E nélkül egyházunk nem érdemli meg az egyház nevet.

Elsőrendü kötelessége a zsinatnak a *katekhézis* ügyét tisztázni. Ha a dortrehti zsinat 16 ülést töltött el ezzel, nálunk is megállapítandó legalább az, hogy a konfirmáció a Heid. káté, vagy a Nagy Péter vagy pláne a Nagy Vince féle káté szerint történjék. Ha e tekintethen nehézségek lesznek, legalább a Heid. Káté megrövidített, vagy egyszerűbben feldolgozott alakját tegyük kötelezővé. *De semmiképpen sem mondhatunk le arról, hogy jövő generációnk ne egy és ugyanazon lelki felkészültséggel lépjen be az egyház öntudatos tagjai közé.*

Ha theologiánkon már kb. 10 év óta komoly konfesszionális szellemben folyik a lelkészképzés, az egyház széles rétegeit sem szabad elzárni ennek a szellemnek áldásai elől. Csak így remélhetünk egységet az egyház *külső* ügyeinek intézésében is.

Az egyházefegyelemről, tekintettel e kérdés óriási fontosságára, most nem szólok. Csak azt akarom a kishitőség el-

osztatására megemlíteni, hogy ez gyülekezeteink tekintélyes részében valamilyen alakban még mindig fennáll és csak zsinatunktól függ, hogy ezt a kérdést is, amint ez ma már közóhaj, egységesen rendezze. Még pedig úgy, hogy ez komoly jogszabály és nemcsak szabad gyülekezeti, vagy lelkipásztori tevékenység legyen. A fegyelem jogi természetét megadja ennek általánosan kötelező és kikerülhetetlen érvényességét. Hiszen előttünk sokszor a jogi természetű határozatok is szentek és érettük egykor a puritánusok százai és ezrei szenvedtek vértanúságot.

Egy honyolult és nehéz kérdés az *egyházi adózás*. Ha valahol, akkor itt Romániában okoz igazi gondot ennek megoldása. Tisztázandó, hogy fennáll-e s mennyiben a régi jus advocatiae, vagy pedig ki vagyunk szolgáltatva a változó kormányintézkedéseknek és az alsóbb hatóságok önkényének. Ha az utóbbi eset áll fenn, akkor nem marad más teendőnk hátra, mint súlyos sanctiókkal rá kényszeríteni hiveinket ezen elemi kötelességük teljesítésére. Az új egyházi adó *nagysága* szerintem a régi Törvénykönyv III. te. 13. §-ában kielégítően körül van írva. *Ha megtartjuk az ott jelzett adókulcsot s a személyi adó valorizált összegét és az állami egyenes adó 10 %-át, mint vagyoni adót újra életbe léptetjük, akkor egyházunk anyagilag meg van mentve.* Ennél az adónál sok helyen (falukon) még többet is fizetnek s egy Ravasz Lászlónak kellett ezelőtt 19 évvel Phildius ifj. utazó titkárt kioktatni Marosvásárhelyen Chapólcz megyei balfunkciójú tizedmózsálgalom (12 kalongyából 1 v. 2 az egyházé) valamilyen formában még mindig feltalálható.

Ha nyugati testvéreink vagyonuknak egytized részét Isten dicsőségére adják, mi *legalább* adónknak egytizedét oda adhatjuk e célra. Különösen városi gyülekezeteink talpraállását, egészségés fejlődését és itteni iskoláink megerősödését várom ettől.

Az egyházalkotmány kényes és érdekes kérdéseiről (Igazgatótanács szervezete, lelkészi társaságok stb.) szintén nem szólnok, mert ezeknek a dolgoknak úgy is elegenden lesznek a szakértői.

A nagy Révész Imre mondotta a patens hure idején 1859 november 16-án a következő emlékezetes szavakat: „*Tegyünk bár az egyházat oly függetlenné az államtól s más hűfelekezetektől, amilyenné csak lehet s vívjuk bár ki számára a lehető legszélesebb társ. szabadságot és adjunk neki oly alkotmányt, mely a törvényhozói bölcsességnek remeke legyen, ha nincs igaz hit, mely mindezekbe életet fuvalljon, akkor minden szabadság s az egész alkotmány nem egyéb fűvényre épí-*

tett háznál, mely ellen eljön az idők folyamán a zápor és szélvész s egy fuvallattal, egy illetéssel végkép ledönti azt.“ De ő maga volt az, aki a hitélet építése, fejlesztése mellett szent harcot vívott egyházunk alkotmányáért. Most sem szabad elfelednünk azt, hogy a kettő: *élő hit és külső jogi szabályozás egymással szorosan összetartozik.* Az első nélkül üres élettelen forma lesz egész szervezetünk és szalmaacséplés a fölötte folytatott szóharc, az utóbbi nélkül szétfolyó, elposványosodó kegyeskedés és kapkodó karitativ munka egész hit és szeretet életünk. A kettő szerves összefüggése teremthet belőlünk gyarló, megalázott, megpróbált népből azt, ami mindnyájunknak legforróbb vágya: *Lelki Egyházat.*

Dr. Nagy Géza.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Norden Henrik: A varázsló unokaöccse. Fordították: Szaplonczay Bertalan és Szaplonczayné dr. Sziklai Ilona. Fordítók kiadása. Nagybánya, 1929. 154 l. Ára 000 lei.

Ez a könyv egy külmisziói regényt tartalmaz. Írója is miszionárius, aki Kamerunban dolgozik s a történet egy néger fiú története, aki különböző veszedelmes kalandok után kiszabadul gonosz nagybátyjának, a varázslónak kezei közül s megismerkedvén az evangéliummal, keresztyénné lesz. A könyv tartalma megnyerő és vonzó, mindvégig lebilincselően érdekes, a pogány néger életet híven és szépen rajzolja. Előnyösen különbözik azoktól a gyakran látható külmisziói elbeszélésektől, amelyekben a tendencia ordítva bosszantja az embert vagy kegyes érzelgősséggel akarja levenni lábáról az olvasót. Örvedetes, hogy vannak már olyan külmisziói elbeszélések is, melyek írói csakugyan írók, s nemcsak az ügy fontosságát mutatják, de tudják azt tetszetős formában tárni az olvasó elé. Donald Fraser, Annie Carmichael, Anstein, Keyser írásait nemcsak tanulsággal, de élvezettel is lehet olvasni, anélkül, hogy az irodalmi művészieskedés egy pillanatra is elhomályosítaná az olvasó előtt a misszió szent ügyét. A Norden Henrik könyve is ezek közé tartozik, bár tagadhatatlan, hogy a történet zsúfoltsága, sokszor ziláltsága gyakran zavarja a művészi élvezetet. Az anyag nincs eléggé rendezve, látszik, hogy az író inkább a való események leírására törekedett, mint arra, hogy irodalmi igényeknek tegyen eleget. És ha ez a könyvnek, mint irodalmi műnek kárára van is, mint missziói elbeszélésnek csak használ, mert a valóságot állítja élénk. Melegen ajánljuk mindazoknak, akik a misszió kérdése iránt érdeklődnek, vagy másokban érdeklődést akarnak ébreszteni.

I.

Mezey Mihály: A damaskusi fény. „Ünnepnapok.” II. sorozat. 7. szám. Az erd. ref. egyházker. iratterjesztésének kiadása. 1929. 20 l. Ára 4 lei.

Pál apostol alakját kétféleképpen lehet feldolgozni egy népies füzetben. Vagy úgy, hogy arra számítunk, hogy aki olvassa, elveszi a Bibliát s akkor a feldogozó szépen haladva a történeti úton, felvilágosító és magyarázó jegyzetekkel kíséri a Bibliában leírt eseményeket, s így állítja be a Pál alakját. A másik mód az, hogy az egész alakot s történetet művészi formában akarja az olvasónak nyújtani. A második eljárás a nehezebb, mert ezzel szemben az olvasó több igényt támaszt, míg az elsónél tudja, hogy

bibliai ismeretei kibővítéséről van szó. Mezey Mihály ebben a füzetében mindkét formát egyesíteni akarta, s ez a kettő közt a legnehezebb. Hogy az a munka ne legyen lapos, és mégis bibliai maradjon, ne szakadjon el a történettől s mégis úgy hasson, mint szépirodalmi mű. Ezért vannak ebben a füzetben is nehézségek. Egyik ilyen nehézség, hogy nem lehet világosan tudni, mit akar a szerző? Pál életét akarja adni? Elmékedést Pál életéről? Milyen kapcsolata van az egész történetnek az utolsó előtti lapon közölt befejezéshez: „Miért vagyok református?” Sejtjük, hogy Pál alakjából a ref. lélek vonásait akarta kiemelni. Kár, hogy ezt, egyéb mellett stilusa helyenkénti dagályossága is megnehezíti. Pedig látszik, hogy a Biblia magyarázásában helyes úton jár, egyes vonásai, ahogy Pált beállítja, nagyon találók, helyesen kapcsolja a Pál életéhez és személyiségéhez az ő bizonyágtételeit. Mindezek határozott előnyei, s a füzetet vallásos estélyekre és népies olvasmány gyanánt is alkalmassá teszik. Még csak azt jegyezzük meg, hogy nagy kárnak tartjuk, hogy az egyh. ker. írattejesztés ilyen kis füzetek s éppen az „*Ünnepnapok*” sorozat kiadását olyan ritka időre szabta. A tapasztalat azt mutatja, hogy ezek a leghatalmasabb s legjobban terjedő áru minden írattejesztésnek. I.

Dr. Mezey Mihály: A református istentisztelet. (Hozzászólás az új ágendáskönyvhöz.) Szatmár. 15 lap.

Az egy íves füzet az új ágendás könyvhöz a dési ehm. közgyűlésén általánosságban elfogadott hozzászólást tartalmazza. *Elvi szempontok* c. első részében azt állapítja meg, hogy a liturgia a profécia változó lelki tartalmának állandó formája. Közli Kálvinnak a liturgiára vonatkozó véleményét, mellyel kapcsolatban azt az álláspontot képviseli, hogy a nép- és valláspszichológiai jelenségeket is tekintetbe kell venni, s hogy az istentiszteleti rendtartásnak célja „a vallásos vágyódásnak közösségben való kifejezése”. A *Kritikai megjegyzések* c. második rész merész újításnak látja az ágendáskönyvet. Indokoltnak látja a kötött imádság bevezetését, sőt azt mondja, hogy a bűnvalló ima csak kötött lehet. Helyesli a liturgiai feladatok körülhatárolását, de az énekek kijelölését nem tartja helyesnek. A bibliaolvasás bevezetése ellen az a téves feltevés állítja, hogy azt hiszi, annak oka a Biblia megismertetésének szándéka volt, ami pedig az ágendáskönyvtől távol áll. *Gyakorlati megoldás* címen adott javaslatában a liturgia sorrendjére nézve csak egy lényeges módosítás van, a bibliaolvasás kihagyása. A bűnvalló imádsága módosításában nem látunk semmi jobbat, az ágendában levőnek rövidített, nagyon lényeges dolgokat kihagyó kiadása, holott a bűnvalló ima egyáltalában nem hosszú. Az Úrasztala és szószék közti megosztása a liturgia végzésének katolikus kovász, ahol az oltárt az Úrasztala képviseli.

Pedig az Urasztala nálunk egyáltalában nem oltár jellegű. A módosítást egyáltalában nem tarthatjuk szerencsésnek, elvi alapozása csak részben van. I.

László Dezső: Az erdélyi ref. egyház története. Az Ifjú Erdély pályázatán pályadíjat nyert mű. Elő könyvek. 13. Ifjú Erdély kiadása, 1929. 89. l. Ára 16 lei.

Mindeddig nem volt egy olyan kisebb munka, amelyet az ifjúság és a nép kezébe lehetett volna adni, az erdélyi ref. egyház történetéről. Pedig nagyon fontos dolog, hogy népünk és ifjúságunk, éppen a mai nehéz helyzetben tájékozódhassanak egyházunk történetéről. Ezt a hiányt pótolja László Dezső füzeté, mely hat részben tárgyalja az egyház történetét. Az első rész a reformációt ismerteti, annak helytelen kinövésével (anabaptisták) együtt, a második az erdélyi reformációt, a harmadik a fejedelmek korát, a negyedik az ellenreformáció küzdelmeit, az ötödik az egyház legújabb korát 1868-tól, az utolsó egyházunk mai állapotát. A füzet világos, könnyen olvasható stílusban halad át egyházunk történetének különböző korszakain, mindenütt nézve annak belső állapotát és helyzetét is, kitérve azoknak az ellenvélemények ismertetésére és rövid cáfolatára, melyekkel egyházunk szemben állott. A mű nagyon hasznos eszköz arra, hogy árának olcsósága miatt népünk is megszerezze, közelebb jusson egyházunk története megértéséhez. Ifjúságunknak pedig, melyet annyiféle ellenvélemény zavar, nélkülözhetetlen olvasmány. I.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASÁRNAPI ISKOLA

AZ „ÜT“ ÁLLANDÓ MELLÉKLETE
VASÁRNAPI ISKOLAI VEZETŐK RÉSZÉRE.

MEGJELENIK HAVONTA.

EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

VI. ÉVF. 1. SZ.

1930. JAN. HÓ.

Hiába?

Zsolt. 73:13.

Sokszor találkozunk evvel a szóval a keresztyén emberek és keresztyén munkások szájából is. A zsoltáríró is egy ilyen ellenvetést tesz. „Hiába tartottam tisztán szívemet“ — a gonoszok szerencséseje nagyobb, mint az igazaké, biztonságban vannak, vagyont gyűjtenek, kijüt nekik olyan előnyökből, amiket én nem is reménylhetek, míg az én részem állandó nehézségek, bajok, akadályok, esetleg nyomorúság és üldöztetés.

A keresztyén munkában is van ilyen kísértés. Mikor a munka eredményeit nézzük, mikor azt várnánk, hogy hűséges munkánk és odaadó buzgóságunk nyomán Isten legalább eredményt ad a munkára s evvel szemben küzdésem, sikertelenség, lenézés, megaláztatás az osztályrészünk. Alig lehet köztünk valaki, akinek ne fordult volna már meg az eszében ez a fájdalmas gondolat: hátha hiába minden, hátha esztendőket kell elvesztegetni és emésztő munkában tölteni anélkül, hogy egyetlen legkisebb eredményét látnám a munkának. Vasárnapi iskolák jelentéséből csap felénk néha egy ilyen szomorú levertségnek a köde. Vannak beszámolók, melyek hangulata ez: itt hiába minden. Dolgozunk, imádkozunk, kitartunk, de a kedvezőtlen körülmények, az ellenséges viszonyok, közöny, felületesség megemésztnek bennünket s felémésztik a munkánkat — hiába.

Vajjon csakugyan hiába-e? Van egy oldal, amelyet nézve ez a keserű tapasztalat és lemondás épen azok közé tartoznak, amelyet Isten elő akar hozni az emberi szívben, mely szerint épen Isten akarata az, hogy ilyen kétségek és reménytelenség fogjon el bennünket saját magunk és a munkánk iránt. Ez a magyarázat pedig az, hogy Isten ezzel a reménytelenséggel ki akar ábrándítani bennünket a saját munkánkkal való dícesekvéből. Meg akarja mutatni, hogy milyen je-

lentéktelen és haszontalan a mi munkánk, ha csak magunkra vagy csak a munkára nézünk, ha a magunk erőfeszítésétől és buzgóságától függőnek érezzük azt. Istennek határozott akaratát, hogy magunkra nézve és munkánkra nézve az legyen a tapasztalatunk, hogy hiába minden. Tehetetlenek és sikertelenek vagyunk, semmit sem érünk.

Mert csak ebből a teljes kiábrándulásból és lemondásból származhatik az, hogy egészen reá bizzuk magunkat és a munkát. Ennek a zsoltárnak 17. verse így szól: „Mígnem bemének az Isten szent helyébe és megértém azoknak sorsát.“ A mi életünk és munkánk sorsát csak Isten szent helyéről lehet megérteni. Ha neki átadtuk magunkat, nehézségeinket és csalódásainkat, ha egész munkánkat Ő érette végezzük és nem magunkért, akkor megértjük, hogy a látszólagos kudarcok titkos sikereket rejtettek, hogy a sikertelenség mögött Isten munkálkodott, a gyöngeségeket Ő tette erősségekké, — a mi lelkünk számára, hogy ezek által nekünk mutassa meg magát és ismertesse meg akaratát mivelünk.

Az Énekeskönyv használata a vasárnapi iskolában.

A mult számokban arról beszéltünk, hogyan kell használni a Bibliát a vasárnapi iskolában, most ezt folytatólag arról szólunk, milyen módon használhatom fel a munkában az Énekeskönyvet.

Az Énekeskönyv az egyház életében és munkájában nélkülözhetetlen. Benne van a mi egyházunk hite, használjuk istentiszteleteken, a családban, vasárnapi iskolában, aki az énekeskönyvet nem ismeri, vagy nem szereti, az kizárja magát az egyház életéből, épenúgy az is, aki a mi énekeskönyvünket megvetve más könyvet használ. Ezért a vasárnapi iskolában rendszeren csak az egyházi énekeskönyvet kell használni, ha másból tanulunk is énekeket, mert vannak értékes vallásos énekek olyanok is, melyek nincsenek benne a mi könyvünkben, sohasem szabad engedni, hogy bármely más énekeskönyvnek olyan tekintélye legyen, olyan használatnak örvendjen, mint az egyházi énekeskönyv. Ha azt az ellenvétést halljuk, vagy látjuk, hogy abban olyan énekek is vannak, melyek a mi hitünknek nem találó kifejezői, akkor sem az a helyes eljárás, hogy a mi könyvünket háttérbe szorítjuk, vagy elhanyagoljuk, hanem az, hogy az egyházi rend törvényes eszközeivel küzdünk az énekeskönyv megújításáért.

Nem elég azonban így távolról tiszteletben tartani az énekes könyvet, azt használni is kell. Ehhez az első lépés, hogy *maga a vezető ismerje*. Szomorúan lehet látni, hogy

néha azok sem ismerik az énekeskönyvet, akiknek pedig nagyon kellene. Ismernek belőle néhány éneket, azokat éneklik folytonosan. Az énekeskönyvet úgy kell ismerni, hogy az énekeket sorra vesszük. Minden éneknek van egy *gondolata*, ami benne a legfontosabb, s amit az az ének ki akar fejezni. Ezt kell legelőször megtalálni, s ennek a tükrében kell nézni az egész éneket. Így nemcsak annak a szavai, rímei, hanem az egész gondolatmenete világos lesz előttünk. A 33. ének alapgondolata, hogy keresztyén embernek békével kell lennie Istenben. A 2. vers azzal biztat, hogy Istennek gondja van reánk, a 3. hogy a titkos bánatot is hozzá kell vinni, a 4. hogy zugolódás nélkül kell kivárni segítségét, az 5. hogy békében kell lennünk az ellenséggel szemben is, a 6. hogy várjuk e földi háborúságok után igaz hittel az örökkévalóság békéjét és nyugalmát. Az egyes verseket így végignézzve, azokat külön-külön próbáljuk elmélkedés tárgyává tenni.

Mit jelent az 1. versben az, hogy Isten bir az öröm bőségével hogy Ő kutfő, hogy fényes nap, hogy Ő minden vígság forrása, miben van a vígság stb. Meg fogjuk látni, hogy elképzelhetetlen gazdagságra jutunk így reá s olyan énekek, melyekről nem is gondoltuk, drága kincseit tartalmazzák számunkra a vigasztalásnak és erőnek. Hiszen az énekek írói, ha a Szentlélekre hallgattak, mikor az énekeket írták, azok által Isten üzen nekünk.

Nagyon áldott tanulmány az, mikor az *énekeket a Bibliával* együtt használjuk. A régi énekek mind egy-egy igével voltak kapcsolatban s némely énekeskönyvben most is látható, hogy az ének fölé egy bibliai lokus van írva (pl. a Zengjen hálaének-ben). A mi régebbi énekeskönyvünkben „Katekizmusi énekek“ címen jelzettek a *Heidelbergi káté* beosztása szerint voltak írva. Pl. a 34. ének a H. K. 24-ik Urnapjára szánt kátémagyarázatra van írva, s ha a Kátéban megkeressük a XXIV. Urnapjára beosztott kérdéseket, (62, 63, 64), akkor látjuk, hogy az ének és Káté teljesen egyezik s így az ének útján a káté kérdései ismeretesebbek és érthetőbbek lesznek. Szükséges azért, hogy mikor az énekeskönyvünkkel foglalkozunk, akkor a Bibliát és Kátét is vegyük elő. A Bibliából keressünk olyan helyeket, melyek az ének szövegével egyeznek. Pl. a 33. énekről mondott példában, megkeressük, hol nevezi a Biblia Istent kutfőnek s milyen értelemben nevezi, hol mondja, hogy Ő minden öröm forrása, milyen részeket ismerek a Bibliából, melyekben Istenhez folyamodtak emberek titkos bánatukban és nyomorúságaikban stb. Ha így kezeljük az énekeskönyvet s az énekeket, azonnal látjuk, mennyi áldás és erő forrása tud az lenni.

(Folyt. köv.)

A munka.

1. A novemberben szétküldött *jelentőivek* még sok helyről nem jöttek vissza. Most ezeket külön levelezőlapon fogjuk mindenkinél megsürgetni, ami nagyon nagy munka és amellett nagy költség. Azon vasárnapi iskolákat, melyek e sürgetésre sem küldik be a jelentést, ki fogjuk törölni a vasárnapi iskolák nyilvántartásából s ezt a lapot is meg fogjuk szüntetni tovább küldeni, mert világos, hogy ott vagy nincs vasárnapi iskola, vagy nem akar a nyilvántartásban szerepelni, s világos az is, hogy a lap is hiába jár.

2. *Vasárnapi iskolai központi alapunkról* a következőkben számolhatunk be:

Bevételek: 1. Mult évi maradvány: 590.—; 2. kamatból: 53.22; 3. adományokból: 750.—; 4. régi betétkönyvön levő összeg: 6275.—; 5. vas. iskolák adománya központi alapra: 2431.—; 6. v. iskolák adománya külmiszióra s egyéb célokra: 1242.—; 7. kivétekért 3683.—. Összesen 15.023.22 lej.

Kiadások: 1. Vasárnapi Iskola c. lap nyomásáért: 3010.—; 2. expediciójáért: 628.50; 3. v. iskolák adományai közvetítése: 1242.—; 4. betétekért: 9943.72; 5. segélyezésre: 200.—. Összesen 15.023.22 lej.

Az elszámolás szerint a Vas. Isk. c. lap került ez évben: 3638.50 leibe, ami még mindig több, mint a tiszta bevétel, tehát a lapra az idén is ráfizetés történt. Az év elején 320, a végén 450 pld.-ban jelent meg a lap, melyből annyi számot kapott minden iskola, ahány csoportja van. A lap költségei (nyomtatás és szétküldés) a bejött adományokból fedeztettek. A központi alapra beküldött adományokat 20 v. iskola, tehát tulajdonképen ez a 20 v. iskola tartja fenn a lapot is a többieknek. Ez okozta azt is, hogy csak két esetben lehetett a közp. alaphól v. iskolákat segélyezni, pedig erre nagy szükség volna. Külmiszióra és egyéb célokra ideküldött összegeket (1242 lej) rendeltetési helyére juttattuk. A bevételi oldal 4. pontján a Közhasznú tkp.-ban volt s most felszabadult összeget vettük be. Jelenlegi pénze a v. isk. alapnak 6260.22 lej.

Megragadjuk az alkalmat, hogy ismét figyelmébe ajánljuk a vas. iskolák vezetőinek, hogy a központi alap arra való lenne, hogy belőle a lap mellett a munka támogatására füzeteket adjunk ki, s ezért szükséges lenne, hogy minden v. iskola támogassa.

SZERKESZTI :

DR. IMRE LAJOS

KIADÓHIVATAL :

CLUJ, CALEA VICTORIEI 38.